

UDK 930.253:329.15(497.12)
Prejeto: 4. 5. 2004

Šest tovarišic in dva moška Partijsko gradivo Idrijsko-Cerkljanskega kot vir za krajevno zgodovino

LJILJANA ŠUŠTAR

arhivska svetovalka, Zgodovinski arhiv Ljubljana, Mestni trg 27, SI-1000 Ljubljana
e-mail:sustarl@zal-lj.si

IZVLEČEK

Od srede osemdesetih let 20. stoletja Zgodovinski arhiv Ljubljana skrbi tudi za arhivsko gradivo regionalnih organizacij Zveze komunistov Slovenije. Gradivo, strokovno delo in delo z uporabniki je koncentrirano v Ljubljani za celotno področje arhiva. Prikaz gradiva petih fondov na ravni občine in okraja opozarja na njegovo uporabnost pri raziskavah krajevne zgodovine. Prikazana sta organiziranost in posredno delo partijske organizacije na območju Idrijskega in Cerkljanskega v obdobju med letoma 1945 in 1986, ko je bila Zveza komunistov Slovenije vodilna družbenopolitična organizacija oziroma edina politična stranka v državi.

KLJUČNE BESEDE: varstvo arhivskega gradiva, krajevna zgodovina, Zveza komunistov Slovenije, Cerkljansko, Idrijsko

ABSTRACT

*SIX WOMEN COMRADES AND TWO MEN
PARTY MATERIALS FROM IDRIJA AND CERKLJANSKO REGION AS A SOURCE
FOR LOCAL HISTORY*

From the beginning of the 1980's, the Historical Archives Ljubljana have also taken care of the archive materials belonging to regional organisations of the Association of Communists of Slovenia. The material, expert work and users services are concentrated in Ljubljana for the whole area, covered by the archive. The material in five fonds on the level of municipality and county reflects its usability for research into local history. The organisation and the work of the party in the Idrijsko and Cerkljansko area from 1945 to 1986 are presented. At that time, the Association of Communists of Slovenia was the leading social-political organisation, i.e. the only political party in the country.

KEY WORDS: safekeeping of archive material, local history, Association of Communists of Slovenia, Cerkljansko, Idrijsko

Ob strokovnem delu s fondi Zveze komunistov Slovenije (ZKS) in poznavanju vrste in vsebine gradiva se kaže, da je gradivo organizacij ZKS pomemben dodaten vir pri raziskavah krajevne zgodovine. Zato želim ob koncu strokovnega dela s fondi organizacij ZKS z Idrijsko-Cerkljanskega območja opozoriti na njihovo gradivo. Danes to območje pokrivata občini Idri-

ja in Cerkljansko in sta vključeni v upravno enoto Idrija.¹

¹ Z osamosvojitvijo Slovenije so nastale tudi upravnoteritorialne spremembe. V začetku 1995 je bilo ustanovljenih 58 upravnih enot; povezujejo 146 občin, oblikovanih po zakonu o ustanovitvi občin iz oktobra 1994.

38

Okrajni komitet KPJK
za Idrijo - Cerkljo.

Idrija, dne 17. julija 46.

tek. št. 1216/46

Partijski celici C e r k l j a n o .

Že pred časom smo prejeli potrdilo od partijskega ro-
kovodjeca V.V.P., da je tovariš roj.
kandidat Partije. Imel je biti že sprejet v KP pa je ravno takrat
bil demobiliziran in tako je ostal še vedno kandidat. Vendar ga je
celica predlagala, da se ga sprejme v KP v tukajšnji celici.

Mer je tovariš pri svojem delu pokazal zanimanje in
in je izvrševal partijske dolžnosti se predlaga, da ga pa sedaj v
vaši celici sprejmete v KP.

Poročajte nam o tem kako in kaj ste ukrenili.

Smrt fašizmu

svobodo narodu!

Okrajni Komitet KPJK:

po nalogu: Slavica

Varstvo arhivskega gradiva organizacij Zveze komunistov Slovenije

Preden se seznanimo z gradivom ZKS za Idrijsko in Cerkljansko, bi rada predstavila način varstva gradiva teh organizacij v Zgodovinskem arhivu Ljubljana (ZAL). Sklep sekretariata Centralnega komiteja (CK) ZKS iz leta 1973, ki določa, da bodo gradivo občinskih in nekdanjih okrajnih organizacij ZKS ter nastajajočega na terenu prevzemali pokrajinski arhivi, je sprožil dejavnosti arhiva, ki so jeseni leta 1985 omogočile prevzem partijskega gradiva² iz Zgodovinskega arhiva CK ZKS. Pred tem je moral arhiv zagotoviti ustrezne prostore in delavca, ki bo opravljal delo varstva arhivskega gradiva tako v arhivu kot na terenu. Po pridobitvi in ureditvi posebnega arhivskega skladišča v sosednji stavbi

na Ciril Metodovem trgu 21, smo prevzeli gradivo organizacij ZKS za celoten arhiv, torej tudi enot. S tem sem prevzela tudi strokovno delo in skrb za arhivsko gradivo na terenu, pa tudi delo s strankami za ves arhiv.

Prevzem iz Zgodovinskega arhiva CK ZKS smo najprej vpisali v akcesijsko knjigo za Ljubljano št. III kot prevzem za celotno skupino fondov za leta 1945–1968 v izmeri 199 tm (LJU 734; Fondi okrajnih in občinskih komitejev ZKS).³ Ko pa sem s terena začela prevzemati gradivo ZKS občin drugih enot, smo se odločili, da bomo v zvezi z gradivom ZKS vodili lastno (posebno) evidenco o prevzemih arhivskega gradiva (prevzemno knjigo), register fondov v arhivu in register fondov zunaj arhiva. Namesto oznake arhiva oziroma enote imajo fondi oznako ZKS in številko razvrstitve naziva fonda po abecedi. Fizično so register (kartoteka) fondov in dosjeji fondov (modre mape) zaradi lažje upo-

² Izraz "partija", "partijsko gradivo", se uporablja tudi za organizacijo in njeno gradivo, nastalo po letu 1952, ko se je Komunistična partija Jugoslavije (KPJ) na 6. kongresu preimenovala v Zvezo komunistov Jugoslavije in je preimenovanje veljalo tudi za republiške organizacije. KPS/ZKS je bila do začetka večstrankarske demokracije v Sloveniji vodilna družbenopolitična organizacija.

³ V arhivu smo na osnovi 3. čl. Pravilnika o sestavi in vodenju evidenc arhivskega gradiva (Ur. l. SRS, 34/1981) vse fonde partijskih organizacij poimenovali z zadnjim nazivom organizacije, torej Zveza komunistov, neglede na to, da je ustvarjalec deloval v času 1945–1952 z nazivom Komunistična partija.

rabe razvrščeni po enotah – za Gorenjsko, Dolenjsko in Belo Krajino ter Ljubljano z obljublanskimi občinami.⁴

Pri uporabi gradiva za znanstvene in upravno-pravne zadeve smo bili vezani na Pravilnik o uporabi arhivskega gradiva v Zgodovinskem arhivu CK ZKS, sprejet aprila 1983, v katerem je v 1. čl. zapisano: "Ti pogoji veljajo za arhivsko gradivo, ki ga hrani Zgodovinski arhiv CK ZK Slovenije in za arhivsko gradivo organizacij in organov ZK Slovenije, katerega po sklepu Predsedstva CK ZK Slovenije prevzemajo in hranijo drugi (zgodovinski) arhivi." Vse do sprejetja novega zakona o arhivskem gradivu in arhivih spomladi 1997,⁵ katerega 66. čl. ukinja vse omejitve pri uporabi arhivskega gradiva družbenopolitičnih organizacij, razen ko gre za podatke o zasebnosti posameznika (41. čl.), upravniki kljub določenim pogojem in omejitvam niso imeli težav pri uporabi gradiva.⁶

V devetdesetih letih (1990–1995, 1999 in 2000) smo v arhiv prevzeli skoraj vse gradivo organizacij ZKS z mejno letnico delovanja do leta 1989.⁷ Le od dveh občinskih komitejev (Trebneje in Črnomelj) mi ni uspelo dobiti gradiva o njihovem delovanju po letu 1968, svojega gradiva za zadnje desetletje delovanja pa ni oddal tudi Občinski komite ZKS Novo mesto oziroma njegov naslednik.

Po letu 1990 so prenehale zahteve za koncentracijo tega gradiva v enem skladišču. Zaradi prostorske stiske posameznih enot nismo spreminjali mesto hranjenja, a smo se o tej možnosti pogovarjali. To vprašanje bo potrebno rešiti tako zato, da bo lažje dostopno in ga bo tudi lažje uporabljati kot tudi zaradi nove nastavitve registra arhivskega gradiva ob uvajanju novega računalniškega programa – InfoArh.

Gradivo partijskih organizacij Idrijskega in Cerkljanskega

Jeseni 1985 je ob omenjenem prevzemu Zgo-

dovinski arhiv Ljubljana dobil tudi gradivo okrajnih in občinskih komitejev ZKS Idrijskega in Cerkljanskega za čas 1945–1968. To gradivo in gradivo prevzeto s terena (za čas do leta 1986) je zajeto v fondih: Okrajni komite ZKS Idrija, Okrajni komite ZKS Cerkno in občinski komiteji ZKS Idrija, Cerkno in Črni Vrh.⁸ Gradivo teh fondov sem v letu 2003 strokovno uredila (odbiranje arhivskega gradiva, razvrščanje, nova tehnična oprema, popis) in izdelala oziroma dopolnila dosjeje (modra mapa) k tem fondom.

Okrajni komite ZKS Idrija

Fond Okrajni komite ZKS Idrija⁹ obsega petnajst škatel in eno knjigo in predstavlja gradivo za obdobje 1945–1952, ko je bil priključen k Okrajnemu komiteju ZKS Tolmin. Na jesen/zimo 1945 je idrijski komite vključeval partijske organizacije (celice) v Idriji, Spodnji Idriji, Idrijskem Logu, Beli, Zadlogu, Kanomljah, Črnem Vrhu, Ledinah, Vojskem in Zakrižu. Ko se mu je januarja 1946 priključil okrajni komite KPS Cerkno, pa je do leta 1947 nosil naziv Okrajni komite KPS Idrija Cerkno (tudi Okrajni komite KP Julijske krajine Idrija-Cerkno). Povezoval je 7 krajevnih komitejev oziroma birojev iz Idrije (mestni, rudniški ter upravnega aparata okrajnega ljudskega odbora), Cerkna, Spodnje Idrije, Ota-leža in Črne Vrha. V poročilih komiteja je navedeno, da povezuje 742 članov v 55 celicah, od teh jih je bilo v Idriji 26. Brez partijske organizacije je bilo 34 vasi. V okraju je bila organizirana samo ena tovarniška partijska organizacija, in sicer pri rudniku živega srebra. Vodil jo je biro oziroma komite. Kar dvakrat sem prebrala marčno poročilo, v katerem je v rubriki "organizacijsko stanje" navedeno: "Okrajni komite šteje 8 članov in sicer 6 tovarišč in 2 moška." Socialni sestav partije v okraju pa je bil tak: 306 "proletarcev", 43 kmetov, 55 obrtnikov, 21 nameščencev, 2 intelektualca in 2 trgovca.¹⁰ Leta 1951 se je že omenjenim pridružilo še sedem krajevnih komitejev KPS: Bukovo, Ledine, Novaki, Podlanišče, Šebrelje, Vojsko in Zakriž, razen Ledin in Vojskega so bili vsi s Cerkljanskega.

Poleg gradiva organov in teles okrajnega komiteja (zapisniki, poročila) se mi zdi pomembno tudi gradivo, ki je nastajalo pri krajevnih orga-

⁴ ZKS 10 je tako oznaka za fond Občinski komite Zveze komunistov Slovenije Idrija. V tem času je bila Idrija še oddelek in je bila vključena v obljubljsko enoto Zgodovinskega arhiva Ljubljana.

⁵ Zakon o arhivskem gradivu in arhivih (ZAGA), Ur. l. RS, št. 20/97.

⁶ Za znanstvenoraziskovalne namene je bilo dostopno gradivo do leta 1953, gradivo nastalo po tej letnici, pa je bilo vezano na soglasje ustvarjalca. Več o pogojih za uporabo arhivskega gradiva glej: Darinka Drnovšek, Uporaba partijskega gradiva: nekoč in danes, v: Arhivi in uporabniki, Arhivi in zgodovinske pisne, 20. zborovanje Arhivskega društva Slovenije, Ptuj 2001, str. 85–88.

⁷ Februarja 1990 se je na podlagi Zakona o političnem zdruzevanju iz decembra 1989 (Ur. l. RS 42/89) ZKS reorganizirala v politično stranko z imenom ZKS–Stranka demokratične prenove (SDP), od maja 1993 pa ima naziv Združena lista socialnih demokratov (ZLSD) Slovenije.

⁸ Zgodovinski arhiv Ljubljana (ZAL), akcisijska knjiga za Ljubljano III., št. vpisa 734, in akcisijska knjiga za gradivo ZKS, št. vpisa 1 z nazivom prevzema Fondi okrajnih in občinskih komitejev ZKS za l. 1945–1968 ter vpisa v akcisijsko knjigo za gradivo ZKS: št. 12 za Občinski komite ZKS Črni vrh 1952–1955, ki smo ga premestili iz enote v Idriji in št. 36 za Občinski komite ZKS Idrija 1962–1986, prevzetega s terena spomladi 2000.

⁹ SI ZAL ZKS 11, popis (datoteka: ZKS 11 OK IDR. doc/Word 97).

¹⁰ SI ZAL ZKS 11, š. 2, a. e. 12.

nizacijah, med njimi predvsem mestnega biroja Idrija za leti 1945 in 1946 in komande mesta Idrija za leto 1945.

Partijski biro komande mesta je v poročilu za drugo polovico junija 1945 navedel, da povezuje delo desetih celic (med njimi so bile štabna celica, celica pomožnega osebja, celica zaščitnega bataljona, SKOJ-evska grupa zaščitnega bataljona, celica delavskega bataljona, celice strelskih vodov v Cerknem, Čepovanu, Črnem Vrhu). V štabni celici je bilo 14 članov nosilcev vodilnih funkcij, med njimi sta bila dva člana OZNE. Na sejah so obravnavali sodelovanje s civilno oblastjo, odnosa do civilistov, kulturnega dela (mitingi).

Ohranjeno je tudi partijsko gradivo celic rudnika živega srebra za leta 1945–1952. Gradivu partijske organizacije v rudniku vse do začetkov postopnega ukinjanja oziroma zapiranja lahko sledimo še v gradivu občinskega komiteja ZKS Idrija.

V fondu je veliko statističnih podatkov (mesečnih, trimesečnih, letnih) o partijski organiziranosti (številu partijskih organizacij in članov partije, o gibanju članstva – vstopi, prestopi članov in kazni). Za življenje krajev pa so zanimiva mesečna poročila (od leta 1950 trimesečna), saj lahko v njih zaznamo povojno življenje oziroma politični in gospodarski utrip krajev.¹¹ V njih lahko beremo ne samo o političnem delu komunistov in preostalih množičnih organizacij (OF, mladinski s pionirji, AFŽ, sindikatih), ampak tudi o gospodarskem položaju okraja. Pri tem so zajeti kmetijstvo – tudi odkup poljedelskih pridelkov – mobilizacija delovne sile za frontne brigade (dela v gozdovih, graditev cest), zadrugištvo (kmečke zadruge, obnovitvene, delavskopnameščenske, čipkarska), zidava zadrugišnih domov in problematika rudnika živega srebra. Tu se omenja tudi nezadovoljstvo starejših rudarjev z delovnimi normami, ker jih niso mogli dosežati in zaposlitve delavcev, ki so se vrnili iz Francije, na račun domačinov. Zapisani so tudi podatki o obisku verouka, ki so ga poučevali v šolskih prostorih, odnosu do cerkve oziroma duhovnikov, ter podatki o razvoju šolstva in kulturno-prosvetnem delu.

Zanimivi so podatki o izključitvah. Med 30 izključenimi v letu 1951 jih je bila polovica izključenih zaradi verskega vprašanja, 9 zaradi kršenja partijske discipline, 3 zaradi prilaščanja tujega premoženja, 2 zaradi poškodovanja ljudskega premoženja in eden zaradi informbiroja. Tudi med 22 kaznovanimi (z opominom, ukorom, strogim ukorom, strogim ukorom pred izključitvijo) jih je bilo 12 kaznovanih zaradi cerkvenih porok, krstov in drugih verskih obre-

dov.¹² Iz leta 1950 so pri seznamih izključenih informbirojevcem, ki jih je partija mesečno spremljala, tudi zaznamki o "zadržanju" le-teh.¹³

Občinski komite ZKS Idrija

Gradivo tega ustvarjalca smo pridobili z dvema prevzemoma. Gradivu za obdobje 1948–1961, prevzetemu iz nekdanjega Zgodovinskega arhiva CK ZKS smo priključili gradivo, ki smo ga prevzeli od ZLSD Idrija za obdobje 1962–1986.¹⁴ Delovanje občinskega komiteja ZKS Idrija se je s priključitvami občin Spodnja Idrija, Črni Vrh (leta 1955) in Cerkno (1958) razširilo na celotno območje nekdanjega okrajnega komiteja Idrija. Z upravnoteritorialno spremembo v samostojni državi Sloveniji pa gradivo tega fonda spet zadeva dve občini – Idrijo in Cerkno.

Fond ustvarjalca ne zajema le gradiva občinskega komiteja Idrija, oblikovanega leta 1953, pač pa tudi nekaj gradiva njegovega "predhodnika" krajevnega (1946 – jesen 1948) oziroma mestnega komiteja ZKS Idrija (1948–1952). V tem fondu ob gradivu vodstvenih organov (konferenca, komite), izvršilnih organov (sekretariat, predsedstvo) in teles, kot so revizijska, od leta 1978 pa nadzorna komisija, kontrolna komisija, častno, od leta 1978 tovariško razsodišče ter komisij: za organiziranost ZKS in statutarna vprašanja, za idejnopolitično in teoretično delo, kadrovska komisija, zasledimo v sedemdesetih in osemdesetih letih še gradivo teh komisij: za družbenoekonomske odnose, za mednarodne odnose, še vedno tudi komisije za informiranje, agitacijo in politično propagando, komisije za preučevanje zgodovine, komisije za splošni ljudski odpor (SLO). V šestdeseta leta sega oblikovanje aktivov komunistov, organiziranih za posamezna strokovna področja. Žal je gradiva o njihovem delovanju ohranjenega malo, in še to le gradivo aktiva komunistov delavcev neposrednih proizvajalcev,¹⁵ prosvetnih delavcev, mladih komunistov, zaposlenih v občinskih organih.¹⁶ Ohranjeno je gradivo problemskih, sektorskih konferenc in posvetovanj (za problematiko zdravstva, šolstva, kmetijstva). Iz petdesetih, sedemdesetih in osemdesetih let so ohranjene

¹² SI ZAL ZKS 11, š. 1, a. e. 3, Zapisniki sej plenuma 1947–1952.

¹³ SI ZAL ZKS 11, š. 3, a. e. 14, Seznami 1949–1951.

¹⁴ SI ZAL ZKS 10, popis (datoteka: ZKS 10 Idr. doc/Word 97).

¹⁵ Aktivne komunistov neposrednih proizvajalcev so začeli ustanavljati pri občinskih organizacijah ZKS po letu 1972 (2. konferenca ZKJ /januar 1972) kot metodo dela, ki naj "okrepi vpliv delavskega razreda na celotno politiko Zveze komunistov."

¹⁶ V obdobju 1971–1973 je v poročilih komiteja navedeno, da so bili ustanovljeni ti aktiv: aktiv direktorjev, aktiv odbornikov skupščine občine Idrija, aktiv mladih komunistov, aktiv vodstev družbenopolitičnih organizacij, aktiv kulturnih, prosvetnih delavcev, aktiv kmečkih proizvajalcev, aktiv telesnokulturnih delavcev, aktiv neposrednih proizvajalcev.

¹¹ SI ZAL ZKS 11, š. 2, a. e. 12, Poročila, ocene, informativni dopisi 1945–1952.

tudi analize političnih, gospodarskih in kulturnih razmer v občini. Statistična poročila kažejo organizacije ZKS in gibanje članstva (sprejemi, prestopi, kazni, izključitve). Osnovne organizacije ZKS so bile dolžne pošiljati zapisnike sej občinskemu komiteju.¹⁷ Njihovo gradivo sem razvrstila na konec fonda.

Leta 1945 je v Idriji deloval biro s šestimi osnovnimi organizacijami. Leta 1950 je – tedaj z nazivom mestni komite – vključeval krajevne komiteje Cerčno, Črni Vrh, Zakriž, Podlanišče, Ledine in Spodnjo Idrijo. Z oblikovanjem občin leta 1952 pa sta se poleg občinskega komiteja ZKS Idrija oblikovala še občinska komiteja ZKS Cerčno in Črni Vrh, ki sta se z ukinitvijo občin prvi leta 1955 in drugi leta 1958 spet vključila v idrijskega. Vmes je bil občinski komite ZKS Črni Vrh v okviru okrajnega komiteja Nova Gorica, idrijski in cerkljanski pa sta bila v okviru tolminskega. Leta 1961 so bile v okviru občinskega komiteja Idrija navedene osnovne organizacije v krajih Krnice, Dole, Vojsko, Črni Vrh, Ledine, Spodnja Idrija, Cerčno, Kanomlja, Čekovnik in Otalež. V letu 1986, zadnjem letu, ki ga zadeva prevzeto gradivo, pa tele: v Idriji tri osnovne organizacije, Spodnja Idrija, Cerčno, Straža, Črni Vrh, Godovič, Vojsko, Gorje–Poče–Treibenče in Otalež.

Naj opozorim še na gradivo partijske organizacije rudnika živega srebra Idrija. V fondu je ohranjeno gradivo te organizacije od leta 1947 do 1983. Za čas 1945–1947 pa je ohranjeno v fondu Okrajnega komiteja ZKS Idrija. Za konec leta 1945 gradivo omenja v rudniku 3 celice s 46 komunisti in 17 kandidati. V letih 1946/1947 je rudniški biro povezoval prek celic oziroma oddelkov z grupami 136 komunistov. Za leta 1947 so ohranjeni zapisniki teh celic: jašek Borba, jašek Delo, mehanične delavnice, jamomernica, izbirnica, pomožni obrati, mizarnica, industrijska milica, mehanične delavnice in topilnica.¹⁸ Osnovne organizacije v rudniku je v petdesetih in šestdesetih letih povezoval rudniški komite.

Leta 1955 so v mestnem komiteju zaradi pasivnosti rudniških osnovnih organizacij razmišljali o vključitvi teh komunistov v osnovne organizacije v mestu. V prid ohranitvi je govorilo dejstvo, da so bile vendarle dejavne, ko je bila v obravnavi gospodarska problematika, predvsem rudniška. Veliko manj so jih zanimala politična vprašanja. Obenem je imel mestni komite z njimi vpliv – nadzor v rudniku. V letu 1957 pa je že bil govor o povečani dejavnosti komunistov v jaških Delo in Borba. Obravnavali so vprašanja norm,

produktivnosti dela, izboljšane delovne opreme, povečanja števila strokovnih delavcev. Leta 1958 so bile v rudniku 4 osnovne organizacije s 157 člani ZK ali 31% vsega članstva v občini. Eden od razlogov za samo 12 komunistov osnovne organizacije rudnika leta 1983 je tudi v neuspehu oživljanja proizvodnje, saj se je zanimanje za izdelke iz živega srebra od srede sedemdesetih let zmanjševalo in s tem tudi proizvodnja v rudniku ter kot posledica od leta 1977 zmanjševanje števila zaposlenih oziroma prezaposlovanje.

Občinski komite ZKS Črni Vrh

Le osem popisnih enot gradiva (8 map) pričuje o delovanju tega ustvarjalca v času 1952–1955.¹⁹ Prvo sejo je imel komite 18. 3. 1952, zadnji zapisnik seje je s 25. 4. 1955, zadnji dopis komiteja pa je s 25. septembra tega leta. Občinski komite je povezoval osnovne organizacije v naseljih Bela (Idrijska), Črni Vrh, Godovič in Zadlog.

Zapisniki in mesečna poročila s plani, pripravljena za okrajni komite ZKS Gorica, opozarjajo na problematiko naselij v občini. V fondu so tudi dokumenti – podatki o borbih, aktivistih, sirotah in žrtvah fašizma, ki kažejo na dejavnost krajev med 2. svetovno vojno.

Okrajni komite ZKS Cerčno

Delo tega komiteja kaže majhna količina ohranjenega gradiva (5 popisnih enot).²⁰ Deloval je v letu 1945. Drugega januarja 1946 se je združil s komitejem idrijskega okraja v Okrajni komite KPS/ZKS Idrija-Cerčno (tudi z nazivom OK KP Julijske krajine Idrija Cerčno). V 17 celicah (Cerčno, Bukova, Šebrelje, Cerkljanski Vrh, Novaki, Gorje, Stopnik, Planina, Otalež, Poljane, Zakojca, Zakriž, Jesenica, Poče, Podlanišče, Lazec in OZNA) je bilo organiziranih 160 članov. Ohranjeni so nekaj zapisnikov in poročil komiteja ter zapisniki partijskih celic Cerčno in Cerkljanski Vrh.

Občinski komite ZKS Cerčno

Partijske celice, delujoče v letu 1945 in letu 1946 so bile vezane na Okrajni komite KPS/ZKS Cerčno oz. Idrija Cerčno. Med letom 1947 in letom 1952 jih je povezoval krajevni komite. Občinski komite Cerčno se je konstituiral na konferenci 16. marca 1952 in je deloval do združitve z ObK ZKS Idrija 1958. Pokrival je krajevne partijske celice oziroma osnovne organizacije Cerčno, Podlanišče, Šebrelje, Zakriž in Bukovo, Otalež, Želin, Novaki in Jesenica.

¹⁷ Nemalo truda je bilo potrebno pri prepričevanju nekaterih kolegov, naj gradiva osnovnih organizacij ZKS (in drugih družbenopolitičnih organizacij) ne izločijo iz fondov delovnih organizacij, ustanov, krajevnih skupnosti in jih oblikujejo kot samostojne.

¹⁸ SI ZAL ZKS 11, š. 7, a. e. 23.

¹⁹ SI ZAL ZKS 60, popis (datoteka: ZKS 60 čvrh. doc/Word 97).

²⁰ SI ZAL ZKS 5, popis (datoteka: ZKS 5 OkCer. doc/Word 97).

1085

OKRAJNI KOMITET
K. P. - SLOVENIJE
IDRIJA

Idrija, dne

Telefon št. 18

Štev. 1479/67

PREDMET:

Politično stanje v našem okraju se je v zvezi s Kongresom LP, Titovim proglasom o ustanovitvi Zveze borcev, posvetovanju devetih KP, govorom tovariša Zdanova, Višinskega in Beblerja že poživelo ker se o tem v splošnem še precej debatira in prenaša na ožjih in masovnih sestankih. Vendar pa vse to ni šlo tako globoko med množico niti med partijce same, da bi dosledno doseglo svoj namen, da bi tako mobilizirale sile ljudstva in obrnilo vso pozornost na hujskanje nove vojne in naša obrambna stališča, ter linijo ki jo nam nakazuje današnji svetovni in domači dogodki.

Gradivo je ohranjeno v dveh škatlah²¹ in obsega predvsem zapisnike letnih konferenc, sej komiteja, sekretariata in osnovnih organizacij. Poročila (tudi statistična) in analize se nanašajo predvsem na delovanje komunistov, množičnih organizacij in oblastnih organov Cerkljanskega. Po letu 1994 je Cerkljansko samostojna občina.

Prispevek končujem z mislijo, da je vzrok manjšemu "povpraševanju" po gradivu organizacij ZKS, organiziranih na krajevni ravni tudi v dejstvu, da uporabniki Gorenjske, Dolenjske in Idrijsko-Cerkljanskega tega gradiva nimajo v svojih središčih pri enotah arhiva. V slabih dvajsetih letih varstva gradiva organizacij ZKS v ZAL-u se je to gradivo uporabljalo praviloma za področje Ljubljane in obljubljenih občin, po eden oziroma dva raziskovalca pa sta potrebovala gradivo za občine Jesenice, Škofja Loka, Novo mesto in Idrija.

²¹ SI ZAL ZKS 4, popis (datoteka: ZKS 4 ObK Cer. doc/Word 97).